

Film Peti element kao inspiracija za reinterpretaciju elemenata kostima i oglavlja

Čiček-Kovačević, Dorotea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:866637>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Dorotea Čiček Kovačević

**FILM PETI ELEMENT KAO INSPIRACIJA ZA REINTERPRETACIJU ELEMENATA
KOSTIMA I OGLAVLJA**

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno - tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Dorotea Čiček Kovačević

**FILM PETI ELEMENT KAO INSPIRACIJA ZA REINTERPRETACIJU ELEMENATA
KOSTIMA I OGLAVLJA**

Diplomski rad

Mentor: doc. art. Marin Sovar, ak.slik.graf.

Zagreb, rujan 2020.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Dorotea Čiček Kovačević

Datum i mjesto rođenja: 26.10.1992., Zagreb

Studijske grupe i godina upisa: Kostimografija, 2017.

Lokalni matični broj studenta: 11068/ TMD-K

PODACI O RADU

Naslov rada na hrvatskom jeziku: FILM PETI ELEMENT KAO INSPIRACIJA ZA REINTERPRETACIJU ELEMENATA KOSTIMA I OGLAVLJA

Naslov rada na engleskom jeziku: FILM FIFTH ELEMENT AS INSPIRATION FOR REINTERPRETATION OF COSTUME AND HEADWEAR ELEMENTS

Sastav povjerenstva koje je rad ocjenilo i pred kojim je rad obranjen:

1. izv. prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić, predsjednica
2. doc.art. Marin Sovar, ak.slik. graf., član
3. izv. prof. dr. sc. Martinia Ira Glogar, članica
4. izv. prof. Helena Schultheis Edgele, zamjenik člana/ice

SAŽETAK

Diplomski rad temelji se na reinterpretaciji kostima i oglavlja za film „Peti element“ nastalih prema kreativnoj ideji Jean Paul Gaultiera. U teorijskoj razradi rada istraživanje će se koncentrirati na nastanak i produkciju filma, rad redatelja Luc Bessona i glumačku postavu koja je upotpunila radnju znanstveno - fantastičnog filma iz 1997. godine te na rad dizajnera Jean Paul Gaultiera kao kostimografa za navedeni film. Središnja tema diplomskog rada je analiziranje kostimografskih rješenja Jean Paul Gaultiera za likove Blue lady, Leeloo, Jean-Baptiste Emanuel Zorg i Ruby Rhod te koliko su dizajnerske ideje za kostime navedenog filma zaživjele na modnoj sceni i postale inspiracija za nova kostimografska rješenja. Praktični dio rada temelji se na razradi nastaloj prema teorijskom istraživanju, a kao rezultat prilažu se skice radova, tehnički realizira kostim primjenom konstrukcije i modeliranja, a upotrebom različitih materijala i tehnika izrađuje popratno oglavlje.

SUMMARY

The thesis is based on the reinterpretation of costumes and headwears for the film "Fifth Element" based on the creative idea of Jean Paul Gaultier. In the theoretical elaboration of the work, the research will concentrate on the creation and production of the film, the work of director Luc Besson and the cast that complemented the plot of the 1997 science fiction film, and the work of designer Jean Paul Gaultier as costume designer for the film. The central theme of the thesis is the analysis of costumes by Jean Paul Gaultier for the characters Blue lady, Leeloo, Jean-Baptiste Emanuel Zorg and Ruby Rhod and how many design ideas for costumes of the film came to life on the fashion scene and became inspiration for new costume solutions. The practical part of the thesis is based on elaboration of theoretical research and as a result there will be attached sketches, technical realized costume made by using construction and modeling and by using different materials and techniques there will be made accompanying headwear.

SADRŽAJ

1. Uvod

2. „Peti element“ - filmski spektakl
 - 2.1. *Luc Besson i glumačka postava filma*
 - 2.2. *Film „Peti element“ kao inspiracija moderne filmografije*

3. Jean Paul Gaultier
 - 3.1. *Tradicija i zaostavština francuskog kreatora modnog svijeta*
 - 3.2. *Analiza kostimografskih rješenja za film „Peti element“*

4. Praktični dio
 - 4.1. *Reinterpretacija kostima likova iz filma*
 - 4.2. *Tehnička realizacija kostima*

5. Zaključak

6. Literatura
 - 6.1. *Popis slikovnog sadržaja*

1. Uvod

Kako bi se razumio pojam filma potrebno ga je promatrati kroz kontekst nauke i tehnologije te koliko je razvoj filma evoluirao od svog nastanka u 19. stoljeću. Kao sedma umjetnost utjecao je i na druge grane industrija, ali i začetnik je individualne kreativne industrije koja je do danas postigla veliki uspjeh, ali svakako nije još doživjela svoj vrhunac. Svakom novom produkcijom, novim redateljskim inovacijama i kreativnim interpretacijama glavnih aktera filmske radnje, film kao umjetnost uspijeva pomaknuti granice. Pojam filma do danas je promijenio i svakim tehnološkim napretkom i dizajnerskim inovacijama pomiče granice tehnologije i umjetnosti zajedno. Nastao kao inačica industrijske tehnologije krajem 19. stoljeća danas pomiče zakone mehanizma i eksperimentiranje u produkcijskom segmentu postaje izazov za jednu od najbogatijih industrija danas.

Teorijski pristup analize filma temelji se na definiranju vizualno - estetskih vrijednosti sinteza koje čine film, a to su likovne, fotografske, glazbene, književne i druge. Film kao audiovizualna komponentna svijeta medija postao je način komunikacije promatrača i umjetnika. Kako bi film bio kompletan potreban je veliki broj stručnjaka s područja dizajna, marketinga, inovativne tehnologije i mehanike kako bi film koji poznajemo danas zaživio. Film nisu samo slike koje se izmjenjuju na kino platnu ili prikazuju na televizijskom programu, film je mnogo više. On je cjelokupni proces iz kojeg otkrivamo kreativnu ideju za priču koja se prenosi promatraču, produkciju nastanka filma, novac koji je uložen u realiziranje svakog pojedinog segmenta filma, kreativna rješenja za kostimografiju i scenografiju prilagođenu redateljskoj zamisli kako bi radnja filma bila vjerodostojna te naposljetku glavni začim filma kao što su kvalitetna, raznovrsna i produktivna glumačka postava. Iako je za razvoj filma izričito važan način produkcije, scenografija i redateljsko znanje koordiniranja radnje filma veliku vizualnu važnost imaju scenografija i kostimografija koje pojačavaju dojam filma. Da bi film vizualno došao do izražaja elementi scenografije i kostimografije moraju biti detaljno razrađeni u suradnji redatelja, scenografa i kostimografa. Pri odluci koji dizajn će biti primijenjen na scenografskim i kostimografskim elementima uvelike se promatra cijeli koncept i radnja filma i donoseći odluku koliko intenzivna ili suptilna kreativna rješenja će biti za filmsku radnju povećava se ili smanjuje dojam filma i njegov vizualni prikaz.

Istražujući literaturu prvenstveno o filmu, te proučavajući rad dizajnera Jean Paul Gaultiera teorijski dio rada temeljiti će se na analizi filma „Peti element“ i kostimografskih rješenja za glavne

likove filma. Uz scenografiju prilagođenu znanstveno - fantastičnom filmu, kostimi su ti koji daju glavni efekt i pojačavaju radnju samog filma. Upravo iz tog razloga je i sam redatelj zatražio suradnju dizajnera na kostimografskim rješenjima za film. Kako bi se stvorio uvid u kostimografiju filma najprije će se teorijski istražiti rad dizajnera općenito te na filmu, a na posljepku i pristupiti izradi reinterpretacije jednog od kostima iz filma. Istraživanje rada vezan za segment kostimografije bit će usmjeren na pojam suvremene mode koja je tijekom 90 - ih godina prošlog stoljeća definirala shvaćanje mode koja je pomaknuta izvan okvira kulture odijevanja poznatog do tada te koliko je takva vrsta mode uspjela utjecati kako na svakodnevni život tako i na filmsku industriju i kostimografiju općenito.

2. „Peti element“ - filmski spektakl

Pojam filma kao spektakla proučava se u nekoliko segmenata, onom kritičkom, društvenom i umjetničkom. Film je glavni predstavnik industrije zabave i tehnološki napredniji pristup filmu omogućava promatraču bolji uvid u filmsku umjetnost. U početku je film predstavljao oblik zabave i iako i dalje to predstavlja pogotovo za mlađu publiku, danas je postao i istraživačka umjetnost za mnoge kritičare umjetnosti i tehnologe koji ispituju mogućnosti koliko film može biti istovremeno kreativan i tehnološki inovativan. Film se razvija krajem 19. stoljeća kada se razvija i sama industrija i uslijed novog pogona ubrzani rad industrije postaje dio svakodnevice. Film kao novi oblik tehnološkog napretka omogućio je uvid u kreativnu inovaciju prikazivanja umjetnosti književnosti, glazbe ili glume što je do tada bilo blisko samo onima koji su posjećivali kazališta i prisustvovali kazališnim umjetnostima¹. Pojam usko vezan za film je i kinematografija koja predstavlja proizvodnju, distribuciju i prikazivanje filmskih radnji na kino platnima koja su tijekom 20. stoljeća postala glavni element prikazivanja filma. Način na koji je film distribuiran, tj. danas poznato kao marketing filma i filmske industrije u početku je bio osnovni način kako približiti filmsku umjetnost promatraču i širokoj publici. Što se tiče same proizvodnje filma, ona je u početku bila spora i trebalo je i po nekoliko dana za stvaranje prvih kadrova filma dok danas kada je sve ubrzano zahvaljujući velikom tehnološkom napretku i sama filmska umjetnost je evoluirala prikazivanje i proizvodnja filmova je postala ubrzana².

Film je do danas, osim što je oblik zabave, postao spektakl i generalno gledajući predstavlja prizor koji izaziva pozornost javnosti. No sami pojam spektakularnosti u filmu potrebno je dodatno istražiti kao bi se shvatio filmski spektakl kao dio filmske industrije. Prvo je potrebno razumjeti potrebu za spektaklom i nastanak te zadržavanje pojma spektakla čak i u svakodnevnom životu. Spektakl je prikaz društvenih uloga i kao vizualni element društva postaje rezultatom suvremenog shvaćanja društvenih vrijednosti. Spektakl predstavlja društvenu hijerarhiju, a pojavom filma kao najjačeg medija današnjice najbolje se infiltrira u društvo putem vizualnih prikaza i digitalnih dorada koje su do danas postigle veliki napredak. Spektakl je postao djelom društva kao rezultat prelaska s postmodernističkog na moderno shvaćanje društva i kao takav filmu daje dodatnu

¹ Film. Enciklopedija.hr. 2020.

URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19597> (pristupljeno: 24.7.20.)

² Kinematografija. Enciklopedija.hr. 2020.

URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=31482> (pristupljeno: 25.7.20.)

dimenziju koja ga zbližava s publikom tj. promatračem. Pojam spektakla omogućava izgradnju stilski pristupnog filma koji je uslijed tehnološkog napretka i postavljanja novih digitalnih granica spojio do tada poznato načelo kazališta i dramaturgije u novu umjetnost koja pomiče granice realnog i do tada očekivanog. Sami pojam spektakla povezuje se s nečim što je izvan svog vremena, pomaknuto i nepredvidivo. Upravo je postmoderno društvo omogućilo shvaćanje novih dimenzija svih oblika umjetnosti, a pogotovo filmske koja je u prošlom stoljeću predstavljala nešto neočekivano i novo. Spektakl je podložan kapitalističkoj potražnji i zato je pokazatelj koliko je film i filmska industrija uspjela zaživjeti na društvenoj sceni sve do danas jer je veliki pokretač novca, uspjeha, marketinga i kreativne inovacije. (Debord, G., 1999: 35) Prema Debordu³, francuskom teoretičaru, spektakl predstavlja nadrealno, izopačeno i lažno jer prema njegovom prihvaćanju spektakla kao dijela društva to je jedino što spektakl može biti. Društvo se pomirilo s činjenicom da je realnost zamjenjiva pa stoga film kao alternativa onog realnog postao je veliki zabavljač u društvu. Počeo je nadomještati ono što realnost nije mogla, a stvaranje nerealne simulacije postalo je istovremeno spektakularno i prihvatljivo. (Debord, G., 1999: 39) Spektakl kao takav postao je odraz današnjeg društva, a manifestira se kroz marketing od kojeg zavisi i filmska industrija. Bez reprezentacije spektakla nije moguće ni promatrati pojam filmskog spektakla koji se svakim danom sve više infiltrira u svakodnevicu društva. Spektakl se ne promatra kao zasebni žanr filma, on je taj koji predstavlja uprizorenost filma i daje mu vrijednost kao umjetnosti. Spektakularnost u filmu nadopunjena je kroz kostimografske i scenografske elemente koji pojačavaju pojam spektakularnosti u filmu i daju mu vrijednost vizualnog postignuća. S obzirom na to spektakularnost filma očituje se kroz žanrove kao na primjer znanstvenofantastični, fantazijski ili horor spektakl, no spektakl kao sam ne predstavlja žanr. Na taj način može se formirati epski sadržaj filma koji iz generaciju u generaciju predstavlja najveće postignuće kroz radnju, scenografsko ili kostimografsko rješenje, vremenski prikaz ili prikaz sukoba likova i odnos drame i radnje filma. Kao najvažnija vizualna komponenta filmskog spektakla uzimaju se scenografija i kostimografija koje osim što uvjetuju produkciju najdefiniranije su kroz vizualnost i daju težinu i vrijednost filmu kao vizualnoj umjetnosti. Spektakularnost u nadrealnim i nepredvidivim radnjama filma nalazi se u vizualnom prikazivanju koje ponekad može biti pomaknuto u vremenskom kontekstu ili postavljeno izvan vremena u potpunosti s elementima

³ Guy Debord: French political theorist, filmmaker, and author. Britannica.com. 2020.
URL: <https://www.britannica.com/biography/Guy-Debord> (pristupljeno: 25.7.20.)

nadrealnog i do tada nepoznatog. Pri tome se stvara fikcijski svijet koji je prilagođeniji spektaklu nego samoj činjenici da postoji i mora postojati radnja koja se prenosi publici. Pri tome se osmišljaju fiktivni likovi koji u svojoj prirodnoj okolini predstavljaju junaka radnje, ali upotpunjuje ih segment spektakularnosti kroz vizualni identitet što predstavljaju kostimografija i scenografija. Kinematografija od samih početaka nastoji se što više približiti spektaklu kao epskom sustavu prihvaćanja sedme umjetnosti koja je uslijed razvoja tehnologije dobila na izražaju upravo segment spektakularnog. Tijekom 50 - ih godina prošlog stoljeća kada se film razvija kao nova industrijska i umjetnička grana svoj uspon dobiva tijekom stvaranja hollywoodske scene koja ne ostavlja izbor da li je potreban spektakl da bi zaokupio publiku jer film je sam po sebi već postao spektakl i kao takav se razvijao⁴.

Slika 1. Poster za film „Peti element“, 1997. godina

Istražujući filmske spektakle naišlo se na mnogo filmova koji su ostali zapaženi na filmskoj sceni i ostavili trag kako u umjetničkom tako i tehnološkom smislu. Jedni od njih su „Gladiator“ iz 2000.

⁴ Kragić Bruno, Povijesna poetika filmskog spektakla, Hrvatski filmski savez. 2006.
URL:http://www.hfs.hr/hfs/zapis_clanak_detail.asp?sif=1596 (pristupljeno: 25.7.20.)

godine, trilogija „Lord of the Rings“, „Ben Hur“ iz 1959. godine i mnogi drugi ovisno o žanru kojem pripadaju no među prvim filmovima koji su pripadali žanru znanstveno - fantastičnih bio je film „Peti element“ iz 1997. godine u režiji Luc Bessona koji osim što je potvrdio da se kroz spektakl dobiva vizualni identitet filma, prikazao je zavidnu glumačku postavu koja je uspjela prenijeti vizualni kod filma. Film je nastao u produkciji Columbia Pictures, a osnovna tematika filma je znanstvenofantastičnih karaktera te opisuje svijet u budućnosti. Radnja filma se odvija u 23. stoljeću kada Zemlji kojom obitavaju vanzemaljci i ljudi prijete velika opasnost i spas se pronalazi u petom elementu. Francuski film započinje otkrivanjem istine o petom elementu i njegovoj važnosti za opstanak. Peti element kao glavno oružje nalazi se skriveno u hramu u Egiptu i početak filma pripada razdoblju oko Prvog svjetskog rata kada neprijatelji nastoje ukrasti čuveni artefakt iz hrama no tajanstvena rasa dolazi u Egipat i spašava posljednju šansu za opstanak svih vrsta u svemiru. Nekoliko stotina godina kasnije počinju se prikazivati način života na Zemlji i u svemiru gdje se vide leteći automobili, čudne letjelice iz svemira, stanovi veličine male kutije u kojoj sve stane o čemu svjedoči činjenica da su svi elementi i planirane scenografske komponente osmišljene i izrađene u skladu s dalekom budućnosti. Na taj način se htjela prikazati dragocjenost života u svakom segmentu od onog esencijalnog do zabavnog. Jedan od glavnih likova je nekadašnji ratni heroj sada taksi vozač Korben Dallas koji živi pomalo ujednačen život i poslom taksiste privređuje no neplanirano susresti će se s laboratorijski rođenom ženom koja ne zna pričati ili barem ju on ne razumije jer govori antičkim jezikom nepoznatim tadašnjem stanovništvu. Ne želeći se miješati u njen život i razloge zašto je progone najviši policijski dužnosnici odvodi je svećeniku koji shvaća da je ona peti element. Otkrivaju tko je ona, Leeloo peti element koji je sakrio ostala četiri elementa kako ih Jean Baptiste Emanuel Zorg, proizvođač oružja ne bi mogao pronaći. Zorg koji je inače u potrazi za elementima bijesan je zbog nekoliko propusta i neuspjelih pokušaja da pronađe elemente pa šalje svoju vojsku da ubrzaju proces pronalaska. Vlada zabrinuta za budućnost Zemlje odlučuje zatražiti pomoć od svog ratnog heroja kako bi povratio sve elemente no nisu ni svjesni da on već ima peti element. Vlada šalje Korbena na koncert Plava Lagune, operne pjevačice kod koje su navodno elementi, a na putovanju mu se pridružuju Leeloo, svećenik te ih u stopu prati Zorg. Na tom putovanju upoznaju luckastog tv voditelja Ruby Rhoda koji svojim ekscentričnim ponašanjem živcira Korbena no nakon koncerta dive koja pogine zbog vojske koju je poslao Zorg pomaže mu spasiti četiri elementa. Zorg u namjeri da ih spriječi u njihovom naumu aktivira bombu na brodu misleći kako je uspio pronaći elemente u skrivenom kovčegu no ponovno

biva prevaren i vraćajući se na brod shvati da je on zatočenik broda, a da uz Korbenovu pomoć Leeloo, svećenik i Rhod bježe s planete i vraćaju se na Zemlju. Povratkom na Zemlju moraju otići u Egipat kako bi spojili elemente i spasili Zemlju od velikog zla koje prijeti⁵.

Film je ostao zapažen zbog talenta francuskog redatelja i mnogi kritičari pohvalili su njegovu sklonost ka stvaranju spektakularnih scena no zamjerili su mu nedefiniranost radnje i premalo pažnje posvećene za cjelovitu radnju filma. Zbog toga dolazi do sukoba kritičara pri čemu jedna grupa tvrdi da je film kulturni spektakl dok druga grupa kritičara podcjenjuje film kao *blockbuster* no i dalje ga smatraju jednim od najskupljih francuskih filmova. Iako ima klasičnu i već viđenu radnju gdje jedan lik je junak koji spašava svijet te susreće ženu svog života u samu radnju ubačeni su i dodatni možda irelevantni likovi za središnju temu filma no upotpunili su film svojim karakterom ili datom ulogom kako bi se pojačala radnja i dominacija glavnih likova. Najveći naglasak u filmu je originalnost mjesta i vremena radnje, kvalitetna kamera i obrada fotografija te dobri specijalni efekti, zvuk i futuristički kostimi⁶.

⁵ Čelig, Goran. Peti element (The Fifth Element, 1997.). Novosti.hr. 2017.

URL: <https://novosti.hr/peti-element-the-fifth-element-1997/> (pristupljeno: 25.7.20.)

⁶ Stajić, Siniša. The Fifth Element(1997). Filmske recenzije.com. 2013.

URL:<http://filmskerecenzije.com/the-fifth-element-1997/> (pristupljeno: 25.7.20.)

2.1. Luc Besson i glumačka postava filma

Slika 2. Luc Besson, francuski redatelj

Luc Besson je francuski redatelj, producent i scenarist rođen 1959. godine u Parizu. Uz roditelje koji su bili instruktori ronjenja zaljubio se u more i u mladosti je htio postati marinac no nakon nesreće u sedamnaestoj godini odlazi s Mediterana i vraća se u Pariz gdje razvija zainteresiranost za kinematografiju i film. Nakon što je odslužio vojsku s devetnaest godina odlazi u Hollywood gdje radi kao ispomoć u filmskim studijima. Povratkom u Francusku odlučuje se baviti filmskim stvaralaštvom pri čemu je u početku radio kao asistent na mnogobrojnim manje poznatim filmovima surađujući s Patrickom Grandperretom, Claudeom Faraldom, Mauricom Pialatom i drugima⁷. Godine 1980. napravio je svoj prvi film u crno bijeloj verziji „L'avant - dernier“ kao postapokaliptični film s elementima znanstvenofantastične drame te osvojio mnogobrojna priznanja i nagrade. To ga je potaknulo na daljnje filmsko stvaralaštvo. U naredne tri godine napravio je još dva filma i do 1983. godine se intenzivno počeo baviti filmom. Te godine izlazi njegov prvi veći film „Le Deriner Combat“, a dvije godine poslije „Subway“ crna komedija koja

⁷ Luc Besson Biography & Movies. Tribute.ca. 2020.

URL: <https://www.tribute.ca/people/luc-besson/4021/> (pristupljeno: 26.7.20.)

je osvojila trinaest nominacija. Još jedan veliki uspjeh postigao je filmom „The Big Blue“ kada je temeljem svojih uspomena iz djetinjstva uspio prenijeti svoju privrženost moru, a za film je dobio četiri nagrade i pokupio kvalitetne kritike. To je bio prvi film koji je otkupljen na engleskom tržištu no nije uspio zaokupiti pažnju američkog tržišta koje je početkom 90 - ih godina prošlog stoljeća postalo glavni izvor filmskih *blockbustera* i inovativnih filmskih uradaka. Početkom 1990 - ih Besson režira „Nikita“, francusko - talijanski film o ženskoj ubojici koja pomaže vladi u sklopu Obavještajne službe, a glavna uloga pripala je njegovoj tadašnjoj supruzi Anne Parillaud. Godinu dana nakon režira film „Atlantis“ koji je postao druga inačica „The Big Blue“ te narednih godina režira nekoliko ne toliko zamjetnih filmova sve do 1997. godine kada se upušta u ponovno režiranje znanstveno - fantastičnog filma „The Fifth Element“. S ekstravagantnim filmom postigao je veliki uspjeh iako nakon završetka snimanja i prvog prikazivanja na kino platnu kritike su se podijelile. Sama ideja nastala je još za vrijeme tinejdžerskih dana, film ju dobio nagradu Cezar 1998. godine, a osim poslovnog uspjeha film mu ju donio i vezu s glavnom junakinjom priče koja je rezultirala brakom. U narednih nekoliko godina nizao je redateljska dostignuća poput onih na filmovima „The Messenger : The Story of Joan of Arc“ u kojoj ponovno glavnu ulogu tumači Milla Jovovich, „Transporter 2“, „Lucy“, „Taxi“, „Valerian and the City of Thousand Planet“ te nekoliko animiranih filmova poput trilogije „Arthur and the Invisibles“⁸. Što se tiče njegovog privatnog života nema puno informacija no ono poznato je da se ženio tri puta između ostalog i s glumicom Millom Jovovich, ima četvero djece te živi na relaciji Pariz - Los Angles. Osnovao je producencku kuću „Les Film du Loup“ i „Seaside“, režirao je poznate kozmetičke reklame za L'Oreal i Estee Lauder od 1984. do 2003. godine te bio predsjednik žirija na Filmskom festivalu u Cannesu 2000. godine. Osvojio je mnogobrojne nagrade kao najbolji redatelj i za najbolji film od kojih su najpoznatije ona na Katalonskom međunarodnom filmskom festivalu i u Bruxellesu, Međunarodnu nagradu za fantazijski film, posebna priznanja i nagrade Cesar te izvanredna kazališno - kinematografska priznanja diljem Europe⁹.

Glumačka postava filma je zaista raznolika i okupila je jedne od već popularnih svjetskih zvijezda. Glavne uloge pripale su Bruce Willisu, Milli Jovovich, Chris Tucker, Gary Oldmanu, Ian Holmu

⁸ Travers, James. Luc Besson:Biography, life and film. Frenchfilms.org. 2002.

URL:<http://www.frenchfilms.org/biography/luc-besson.html> (pristupljeno: 26.7.20.)

⁹ Besson, Luc 1959-. Encyclopedia.com. 2005.

URL:<https://www.encyclopedia.com/people/literature-and-arts/film-and-television-biographies/luc-besson> (pristupljeno: 26.7.20.)

i Maiwen Le Besco. Film je okupio i druga poznata lica poput Luke Perrya, Brion Jamesa, Lee Evansa, Kim Chana i Staxwy McKenzie.

Slika 3. Glavni protagonisti filma „Peti element“

Bruce Willis utjelovio je ratnog heroja koji se zaljubljuje u Leeloo, poznatiju kao Peti element. Iako je ratni heroj predstavlja i svakodnevnog čovjeka koji radi kako bi preživio u svom jednostavnom malom stanu bez previše pažnje i društva ljudi pa mu takvu rutinu prekida nenadani susret s karizmatičnom Leeloo koja ga osvaja na prvu pa tijekom cijelog filma nastoji se zbliziti s njom istovremenom zadržavajući karakterizaciju junaka cijele priče. Milla Jovovich utjelovila je zagonetnu djevojku o kojoj ovisi spas Zemlje, svojim ponašanjem ne pripada okruženju u kojem se nalazi, a izazovi pred kojima će se naći ne predstavljaju joj veliki problem osim što mora savladati najvažniji – početi se socijalizirati s ljudima koji su joj kao vanzemaljskom biću potpuno strani. Najviše se zblizi sa svećenikom i svojim spasiteljem – taksi vozačem. Gary Oldman, tada već veliki Hollywood miljenik utjelovio je jednog od glavnih negativaca, ozloglašenog i egocentričnog proizvođača oružja koji ima samo jedan cilj – pronaći sve elemente, uključujući i peti element i ne sputava ga ništa na putu pa bez samilosti provodi svoj plan uz pomoć saveznika vanzemaljaca. Oldman je odlično odigrao ulogu posesivnog, neurotično i poremećenog čovjeka koji ima samo jedan cilj – dominaciju. Najveću zabavu na snimanju imao je glumac Chris Tucker koji je utjelovio Rhoda, ekscentričnog voditelja koji svojim dopadljivim i ponekad napornim ispadima uspijeva kupiti kako publiku tako i ostale protagoniste. Svoju energiju ispoljava kroz čudnovate reakcije, ekspresije lica i smiješne izjave te uspijeva dodatno začiniti cjelokupnu radnju filma dajući joj elemente komedije. Najveće osvježenje filma je operna diva Maiwen Le Besco

koja svojom pojavom (glasom posuđenim od operne dive iz Albanije) izvodi glazbu u filmu koja će ostati kulturna sve do danas pri čemu po prvi put netko izvodi tako visok ton, a njen čudnovati lik pojačava dominaciju njenog opernog postignuća. Iako ne dominira cijelom radnjom glavni je protagonist i nositelj tajne gdje se nalaze elementi. Svi likovi u filmu su pomno osmišljeni, od njihovih karakternih osobina do odabira glumca, osmišljanja njihovog vizualnog identiteta kroz kostime pa sve do njihove ekspresije karaktera i dominacije jednog nad drugim kako bi se stvorila intenzivnija radnja filma. Zbog intrigantne glumačke postave čak ako je film i podbacio kao žanrovski uspio je privući veliki broj pratitelja ove radnje sa svojim do tada drugačijim pogledom na futurističke filmove. Film je ekscentričan kroz više segmenata od onih tehničkih realizacija do onih gdje dominiraju čudnovati vizualno ekstravagantni likovi.

2.2. Film „Peti element“ kao inspiracija moderne filmografije

Film „Peti element“ iz 1997. godine projiciran je na kino platnima kao *blockbuster*, a zbog futurističkog grada uspoređivalo ga se s do tada jedinim uspješnim filmom o budućnosti „Blade Runner“¹⁰. Film je dao uvid u New York verziju u 23. stoljeću, a produkcijski dizajn nadjačao je do tada sve poznate verzije o futurističkim filmovima s elementima nepredvidivog i utopijskog. Šarenilo koje dominira scenskim elementima pomaknuo je grafičku granicu prikazivanja vizualnih elemenata koji su do tada u većini futurističkih filmova bili mračni i daleki promatraču. Replike automobila, zgrada, stambenih i poslovnih objekata te sve esencijalne potrepštine prikazane su kao napredne i izvan svog vremena, ali šarolike i bliže ljudskim potrebama bez mračnih elemenata. Iako je film nastao prema tinejdžerskoj zamisli redatelja, a same skice i ideje nastale kao nejasni nacrti, za vrijeme pretprodukcijske realizacije vizualnih elemenata do detalja su se razradili elementi letećih automobila, čudnovate površine zgrada, unutrašnjost stambenih objekata i drugo. Iako je prvotna ideja bila pomaknuti granice produktivnog dizajna i ponovno prikazati daleku budućnost nerealnom, redatelj je nastojao ostaviti asocijacije na suvremenu arhitekturu, dizajn interijera i izgled objekata svakodnevnice poput letećeg restorana, aerodroma ili avionske kabine i pozornice¹¹.

Film je na samim počecima bio hvaljen, govorilo se kako će biti jedan od najboljih futurističkih filmova, a onda je film izašao i smatralo ga se najgorim filmom iako je pokupio nekoliko nagrada. Istovremeno je ljutio i inspirirao kritičare i publiku, a svi su ostali podijeljeni po pitanju toga koliki je uspjeh postigao. Iako nominiran za prestižne nagrade poput „Zlatne Maline“ ni dandanas nitko ga ne može do kraja svrstati u znanstveno - fantastičnu kategoriju filma. Luc Besson je inspiraciju pokušao pronaći u „Ratovima Zvijezda“ i iako je imao velike ideje kako unaprijediti način prikazivanja takvog žanra, tehnologija kinematografije nije toliko napredovala kao danas da uspije postići novi uspjeh s ovom verzijom o svemirskom životu i gradu koji se u budućnosti nastoji izboriti kao grad inovacija i tradicije. Besson je angažirao produkt dizajnere Jeana Girauda i Jean - Clauda tražeći od njih da primjenjuju ideje i znanje koje su do tada primjenjivali na stripovima.

¹⁰ Istrebljivač (1982). IMDB.com.

URL:<https://www.imdb.com/title/tt0083658/> (pristupljeno: 27.7.20.)

¹¹ Njegić, Marko. PETI ELEMENT Jak bum-tres, jak bum. Slobodna dalmacija.hr.

URL:<https://slobodnadalmacija.hr/kultura/film-tv/peti-element-jak-bum-tres-jak-bum-1021010> (pristupljeno: 27.7.20.)

Uz njih je odlučio surađivati i sa Jean Paul Gaultierom na realiziranju kostima koji su trebali biti inovativni, izvan svog vremena, netradicionalni i zasigurno ne tipični futuristički kostimi kakvi su do tada bili poznati u znanstveno - fantastičnim filmovima nastojeći izbjeći izgled svojih likova kao astronauta ili likova u jednodijelnim odijelima. Vizualni produkt filma imao je za cilj prikazati istovremeno realno i nerealno, ono što je moguće vidjeti u današnjici, a da istovremeno je nesvakidašnje i da pripada nekom drugom razdoblju. Besson je želio maksimalno uložiti trud u stvaranju unikatnosti filma pa je i za Leeloo osmislio vanzemaljski jezik, a kako bi povećao dojam filma uspio je spojiti nekonvencionalnu glumačku postavu nastojeći napraviti kombinaciju komičara, akcijskih junaka i manekena na setu. Film je istovremeno zbog toga bio mračan, komičan, zastrašujuć i očaravajuć. Zbog takvog sastava filma od onog glumačkog do tehničkog ne čudi činjenica da je publika podijeljena – neki ga jednostavno mrze, a neki vole. Film je pun kontradikcija, istovremeno je spoj tehnologije i do tada već poznatog konzumerizma koji je aktualan i danas, no zbog napredne tehnologije koja dominira radnjom filma privlači široku publiku pa čak i one koji nisu veliki zaljubljenici u znanstveno - futurističke filmove ili stripove, tehnologiju, fiziku ili svemir. Osim što se film bavi tematikom svemira i napredne tehnologije, veliča snagu muškog pseudojunaka i ulogu žene kao glavnog junaka priče i nositelja radnje, između ostalog predstavlja čovječanstvo sklono samouništenju pa je stoga nemoguće definirati kritike filma. Najveća snaga filma nalazi se u humoru i istančanosti u scenama spajanja likova koji ne bi trebali biti zajedno u sceni ili barem nije ih moguće spojiti, a opet dominiraju scenom i stvaraju intenzivnu radnju. Smiješni momenti filma poput ekscentričnosti Zorga ili pretjerane osobnosti Rubyja daju dodatnu energiju filma i stvara se ugodna atmosfera za gledanje. Ono što je redateljski interesantno je ta činjenica da ni u jednoj sceni se ne susreću protagonist i antagonist, Zorg i Korben. Scenografija filma bila je vrsni dizajn i upravo zbog redateljeve želje da ne dominiraju mračni elementi, tamne boje i nedefinirani oblici uređenja, moglo bi se reći kako je budućnost za njega predstavljala šarolik svijet pun mašte, smijeha i izopačenog. Za njega je budućnost neuredna, ekscentrična, puna boja i topline, a središnja tema pripada imaginarnom petom elementu koji predstavlja dekonstrukciju svih likova istovremeno gradeći jaki lik žene koja vjeruje da čovječanstvo uvijek može pronaći spas. Predstavlja tipičnog ženskog junaka koji u budućnosti za koju se ne zna što donosi, podnosi sve patnje i predstavlja sve prednosti i nedostatke budućnosti. Predstavlja lika čija je glavna želja učenje, psihološki rast i stjecanje iskustva života. Osim dva glavna protagonista i drugi likovi daju dinamiku filmu o čemu svjedoči dolazak Chris

Rocka na set filma koji je svojim karizmatičnim likom uspio podiči razinu filma koji bi trebao biti mračan i akcijski u film koji je smiješan i lako prilagodljiv svakoj publici. Takav lik uveden je u cijelu priču upravo da se stvori suprotnost *macho* muškarcu što je predstavljao Korben sa svojim direktnim i suzdržanim karakterom. Suprotnost takvim likovima je Zorg koji svojim stavom propalog ekonomiste i ratnog ekonomskog osvajača stvara negativu u filmu. Ipak Besson je nastojao i njegov lik napraviti suprotno originalnom negativcu dajući njegovom karakteru dozu humora i istančane neurotičnosti¹². Iako su likovi ponekad kontradiktorni, a radnja nepotpuno obrađena, film je pun kinematografskih tekstura i dimenzija. Scenografija je istovremeno izvan granica i suvremena, kostimografija nepredvidiva i prilagodljiva, a glazba svevremenska. Film će uvijek ostati poznat po svom glazbenom izričaju i izvođenju skoro nemoguće glazbe, a i idealno se ukomponirala u vanzemaljsku sliku scenskog aktera operna pjevačica koja predstavlja lik koji je idealan spoj vanzemaljskog i ovozemaljskog – snažan glas i ekscentrični izgled izvanzemaljca. Na taj način htio je da filmom prevlada ljudska degradacija, ali istovremeno nastojeći prikazati kako je čovječanstvo uvijek spremno se izboriti za „svoje bolje sutra“¹³.

Film „Peti element“ je kulturni film koji je stekao nekolicinu obožavatelja i s velikim budžetom od skoro sto milijuna zaradio je dvostruko više te postao jedan od najjačih europskih projekata no i nakon toliko godina film iza sebe ostavlja nekoliko nedoumica i nepotpunih podataka poput onih da za ulogu Leeloo se natjecalo skoro tri tisuće žena. Plava laguna u Poreču inspirirala ga je za osmišljanje lika operne dive i osmišljanja njenog imena, a sam glas dala joj je albanska sopranistica Inva Mula¹⁴. Ovaj futuristički klasik omogućio je uspon karijere mnogim njegovim akterima, ali i potvrdu velikog glumačkog postignuća do tada već aktualnih filmskih zvijezda. Ostavio je nekoliko elemenata nedorečeno poput činjenice da je peti element ustvari ljubav koja jedina može spasiti čovječanstvo i kao glavni zadatak gledateljima je bilo da to shvate i potom analiziraju vjerodostojnost takve činjenice. Besson je nastojao da u filmu reakcije budu što vjerodostojnije pa

¹² Dvadeset godina poslije: Gdje su danas zvijezde filma Peti element. Index.hr. 2017.

URL: <https://www.index.hr/magazin/clanak/dvadeset-godina-poslije-gdje-su-danas-zvijezde-filma-peti-element/983407.aspx> (pristupljeno: 28.7.20.)

¹³ Asher- Perrin, Emmet. 20 years on, *The Fifth Element* is still one of the Best/Worst Sci-Fi films ever. Tor.com. 2017.

URL: <https://www.tor.com/2017/05/09/the-fifth-element-20th-anniversary/> (pristupljeno: 28.7.20.)

¹⁴ 20 godina kasnije: Stvari koje sigurno niste znali o “Petom element”. Index.hr. 2017.

URL: <https://www.index.hr/magazin/clanak/foto-20-godina-kasnije-stvari-koje-sigurno-niste-znali-o-petom-elementu/960472.aspx> (pristupljeno: 28.7.20.)

je i samom Bruce Willisu postavio izazov činjenicom da je izvođenje operne točke prvi put čuo tijekom snimanja tako da reakcija na izvedbu je iskrena. Najveći izazov na setu bilo je maskiranje glumaca, od narančaste kose Leeloo do izrade maski za vanzemaljce koji su nosili teške konstrukcije na glavama koje su im bile neudobne. Najznačajnija činjenica oko tehničke izvedbe filma je zadnja scena bitke koja se smatra tada jednom od najskupljih akcijskih izvedbi. Zbog toga je film postao najunosniji film u Hollywoodu¹⁵.

Film je svakako ostao zapamćen na hollywoodskoj sceni, a ostao poznat u svim dijelovima svijeta pa iako je ostao na prekretnici dobrog i lošeg filma s obzirom na tadašnju produkcijsku izvedivost takvog žanra može se reći kako je redatelj zaista vjerodostojno iznio svijet pun mašte na kino platno i uspio privući više publike nego loših kritika. Jedno je sigurno, film je postao inspiracija za mnogobrojne interpretacije filmova o budućnosti gdje svakako i dalje dominiraju leteća prijevozna sredstva, vanzemaljci i svijet u kojem obje rase ona ljudska i vanzemaljska nastoje preživjeti te je tako približio novim generacijama redatelja ideju stvaranja takvog imaginarnog svijeta za koji nismo ni sami sigurni da li je ostvariv ili ne.

¹⁵ Drvodelić, Dolores. PETI ELEMENT SLAVI DVADESTI ROĐENDAN:Kakve veze ima Poreč s kulturnim filmom i čiji s ebrak raspao tijekom snimanja. Jutarnji.hr. 2017.
URL:<https://100posto.jutarnji.hr/scena/saznajte-kakve-veze-imaju-porec-i-kultni-film> (pristupljeno: 28.7.20.)

3. Jean Paul Gaultier

Slika 4. Jean Paul Gaultier

Jean Paul Gaultier je francuski dizajner rođen 1952. godine u Parizu, a do danas ostao je poznat po istoimenoj modnoj kući i kao glavni dizajner za Hermesa. Iako se nikada nije školovao od rane mladosti imao je sklonost ka modi. Tijekom 20. stoljeća i ulaskom u 21. stoljeće uspio je zadiviti mnoge modne kritičare svojim shvaćanjem i interpretiranjem mode pomičući granice modnog svijeta poznatog do tada. Inspiraciju pronalazio je u modnim časopisima poput Elle, te je do svoje 13 godine napravio cijelu kolekciju za ženske članove svog kućanstva. Njegov talent zamijetio je Pierre Cardin te ga je uzeo u naukovanje pet godina poslije kada je započeo svoju suradnju i s drugim poznatim dizajnerima nakon čega je 1976. godine predstavio svoju prvu kolekciju. Nakon godinu dana suradnje s Cardinom odlazi Jacquesu Esterelu gdje pronalazi svoj stilski modni potpis, a 1982. godine otvara i svoju vlastitu modnu kuću uz potporu japanskog konzorcija Kashiyama. Okarakterizirali su ga kao *l'enfant terrible* (strašno dijete) što je podrazumijevalo sinonim za njegovu modu. Njegove kreativne ideje izlazile su iz okvira do tada poznate mode koja je vladala modnom scenom. Njegov pristup modi promijenio je pogled na modu općenito. Kao pariški dizajner svoju glavnu inspiraciju pronalazio je na ulicama svog rodnog grada te nastojao pomaknuti granice mode koja je do tada bila postavljena modnim trendovima iz modnih kuća poput „Chanel“ ili „Saint Laurent“ pa je svojom odjećom nastojao omogućiti ženama da pokažu

svoju neovisnot u emancipiranom gradu¹⁶. Pri tome je mislio kako će moći uspjeti nadmašiti i samoga sebe osmišljajući odjeću koja je ekstravagantna, nekonvencionalna i pripada nekom drugom modnom svijetu više nego onome koji su mnogi tada poznavali. Tri godine poslije otvara svoj prvi butik u Parizu te su ga sve više počeli zapažati. Do 1990. godine postao je vrlo priznat dizajner koji iako je stvarao nepredvidive kolekcije uspio je zaokupiti pažnju čak i velikih zvijezda poput Madonne kojoj je za turneju „Blond Ambition“ osmislio korzet s košarama stožaste forme što će kasnije postati bezvremenski sinonim za modernu modu. Iste godine objavi je autobiografiju gdje spominje i proširenje svoje kolekcije na osmišljanje kolekcije parfema u bočicama u obliku korzet. Godine 1993. Gaultier se počeo pojavljivati na televiziji u emisiji „Eurotrash“ koja je bila usredotočena na sva modna čuda diljem svijeta. Četiri godine poslije izašla je njegova prva kolekcija visoke mode da bi svega dvije godine nakon u njegove kolekcije bilo uloženo preko petnaest milijuna dolara. Na taj način osigurao je svoj put u modnoj industriji i ostao je poznat do danas kao najveći proizvođač i kreator *haute couturea*. Uz pomoć Hermesa uspio se proširiti izvan Pariza i otvorio je mnoge modne butike u Europi, na Bliskom Istoku i u Aziji, a kao njihov glavni dizajner zadržao se sve do 2011. godine. Na proljeće 2010. godine dobio je Nagradu za životno djelo u muškoj modi i borbi protiv AIDS - a. Godinu dana nakon prekinuo je suradnju s Hermesom, a u proljeće 2012. godine izašla je njegova prva kolekcija kupaćih kostima u suradnji s „La Perlom“ kada je ujedno imenovan novim kreativnim direktorom „Diet Coke - a“ pri čemu mu je zadaća baviti se reklamnim kampanjama i internetskim velikim projektima te dizajniranjem bočica ograničenog izdanja. Tijekom svoje karijere u stopu je išao s Karl Lagerfeldom, Matthew Williamsonom, Gianfranco Ferrerom i drugima. Početkom 2020. godine izjavio je da se više ne želi aktivno baviti kreiranjem i dizajniranjem odjeće no da će i dalje biti dio modnog svijeta¹⁷. Osim modnog dizajna Jean Paul Gaultier se bavio i izdavanjem *singlova* surađujući na albumima koji su uključivali glazbu Georga Shillinga, Marka Saundersa, Tima Atkinsa i drugih¹⁸. Jean Paul Gaultier uvijek je bio i ostat će velika suprotnost suvremenim pratiteljima i kreatorima modnog svijeta. U mladosti nije bio sklon praćenju trendova i takav stav ima i danas, izlazi iz

¹⁶ Chaumette, Xavier. Jean-Paul Gaultier. FashionHistory.lovetoknow.com.2020.

URL:<https://fashion-history.lovetoknow.com/fashion-clothing-industry/fashion-designers/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

¹⁷ Sowray Bibby. Jean Paul Gaultier. Vogue.co.uk. 2012. URL:<https://www.vogue.co.uk/article/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

¹⁸ Jean Paul Gaultier. FamousFashionDesigners.org. 2018.

URL:<https://www.famousfashiondesigners.org/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

okvira suvremenog i modernog istovremeno stvarajući vlastitu viziju istog. Upravo s takvim stavom uspio je zaintrigirati mnoge mlade dizajnere koji su tijekom 90 - ih pa i danas nastojali u stopu s njime stvarati ekstravagantnu modu, modu koja izaziva šok i koja tijelo promatra kao objekt, a odjeću kao glavni ukras. Među najistaknutijim dizajnerima koji su išli tim putem su John Galliano i Alexander Mc Queen¹⁹.

¹⁹ Jean- Paul Gaultier – Biography. Hellomagazine.com. 2001.

URL:<https://www.hellomagazine.com/profiles/jean-paul-gaultier/> (pristupljeno: 29.7.20.)

3.1. Tradicija i zaostavština francuskog kreatora modnog svijeta

Kako bi razumjeli modni svijet koji je kreirao prema svojoj zamisli Jean Paul Gaultier potrebno je razumjeti prvenstveno modu i što ona danas kada je sve podložno promjenama, predstavlja i kakvu ima ulogu u društvu. Modna scena koju je on održavao od 80 - ih godina prošlog stoljeća do danas ima svoje prednosti i nedostatke, ali i u svim tim karakteristikama može se vidjeti uspjeh dizajnera na kojem mu mnogi mogu zavidjeti jer ostao je dostojan sebi i svojim idejama, svojoj viziji kreativnosti i dizajna. Kada se proučava koncept njegovog rada polazi se od pojma suvremene mode. Suvremena moda predstavlja kreativan vizualni prikaz mode kroz kreaciju tijela i nefizičkog koje je dio kreativnog u modnoj industriji koja i danas opstaje upravo zbog svoje složenosti i nepredvidivosti. Već tijekom 60 - ih godina zbog aktualiziranja medija moda dolazi više do izražaja tako da i taj tehnološko - marketinški razvitak utječe na shvaćanje mode. Moda uslijed toga je postala kolonijalna i kupovala je društva svojom dovitljivošću i ekspresijom. Nakon tehnološkog napretka i kvalitetnijeg razvoja industrije općenito i modna industrija, pa samim time i suvremena moda je rezultirala s masovnijom proizvodnjom koja više nije banalna i nužna. Kao takva moda postaje centralizirana, a glavna središta postaju London i Pariz. Moda nastoji kupiti stil života i masa to prihvaća stoga potreba dizajnera da bude prihvaćen i primijećen postaje potpuno normalna. Zbog takvih potreba moda teži unikatnosti i modernim načelima nameće se društvu. Ona postaje fascinirajući objekt koji je kulturno individualiziran istovremeno podložna ekonomsko - društvenom sustavu. Društvu je strana potreba za dominacijom na modnoj sceni pa nerazumijevanje je svakodnevnica modnog dizajnera koji inovativnošću ili nečim nesvakidašnjim nastoji zaokupiti veću masu. Društvo je naviknuto na „ono prirodno“, a sve novo je izazov za prihvatiti ili odbaciti. Tako suvremena moda postaje glavni proizvod društva, a društvo nastoji ne bježati od novoga i prihvaća modernu industriju i tehnologiju koje diktiraju modu. U svakom analiziranju mode, modi se pristupa interdisciplinarno, a tijelo koje je lako prilagodljivo modi postaje glavnim posrednikom za prezentiranje mode. Na taj način dolazi i do dekonstrukcije mode²⁰ koja nastoji pronaći novi pristup i shvaćanje mode kao discipline koja postaje sastavni dio suvremenog života. O tome svjedoči i aktualni rad dizajnera tijekom 1980 - ih poput Yamamote, Kawakube, Mc Queena i Galliana koji na destruktivan način nastoje približiti modu promatraču i

²⁰ Dekonstrukcija. Enciklopedija.hr. 2020.

URL:<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=14306> (pristupljeno: 31.7.20.)

potencijalnom kupcu. No ne promatraju modu samo kapitalistički već nastoje ju prezentirati kao objekt koji predstavlja društvo i njegove koncepte esencijalnog preživljavanja u kapitalističkom društvu. Iako su ih kritičari promatrali kao bezoblične dizajne, tekstura i forma odjeće dolazila je do izražaja te se njihova moda temeljila upravo na tim aspektima. Takva odjeća imala je više dimenzija, a najvažnija je bila ona društvenog koncepta. Tada su dizajneri koristili modu, tijelo i odjeću kao filozofsko shvaćanje mode. Takav način interpretiranja mode omogućila je i nova dimenzija medija koji su svako javno pokazivanje negiranja mode i tijela smatrali medijskim događajem, a samom dizajneru je to omogućilo širenje njegove ideje široj publici. Mediji su ojačali tako identitet mode kao vizualnog subjekta. Tu je ostalo otvoreno pitanje kolika je potreba medija za uspostavljanjem dubljih i trajnijih veza s modom što će se u narednim godinama i tijekom 21. stoljeća pokazati kao idealan spoj promoviranja kreativnih ideja i shvaćanja mode. (Cvitan-Černelić M., Bartlett Dj., Vladislavić A.T.: 139-141;197)

Gaultier je postao poznat po svom konzistentnom stilu, na početku karijere koristio je tamne boje pri čemu su dominirale ljubičasta, mornarsko plava, smeđa i crna. Naknadno je dodavao pastelnije i svjetlije tonove poput bež boje, tirkizne i boje lososa. Uglavnom od odjeće je prevladavala izrada jakni šireg ramenog šava, čarape s dovtljivim uzorcima i teksturama, vrećaste hlače, suknje A kroja i majice na pruge te je s vremenom počeo izrađivati svečanije kapute. Inspiraciju je pronalazio u astrologiji, religijskim simbolima, kaligrafiji i keltskom dizajnu. No ubrzo uvidio je da moda za glavni cilj ima destabiliziranje društvenih konvencija pa je stoga često na muškim jaknama, kapama i kožnim odjevnim predmetima ubacivao žensvene elemente poput steznika i svilenih tkanina. Takvi modeli naglašavali su seksualnost nedefinirajući razliku između donjeg rublja i odjeće. Mnogi kritičari nisu odobravali takve izmjene i dopune na već definiranoj odjeći kao odjeći za muškarce, ali dizajner je svojim kolekcijama pomicao granice osmišljanja dizajna bez obzira na rodnu pripadnost²¹. Sebi je pridao ulogu dizajnera koji svojom percepcijom preusmjerava kreativni proces te je zbog toga dobio titulu Viteza Legije časti što je jedna od najvećih privilegija u Francuskoj. Njegov odabir oko modela koji će nositi reviju također je predstavljao ekscentrični izazov u modnom svijetu jer je koristio starce, debele i tetovirane žene ili ekstravagantne pojedince zbog čega je također naišao na mnogobrojnu osudu velikih modnih

²¹ Jean Paul Gaultier. Jean Paul Gaultier. King Features Syndicate. 2016.

URL: <https://www.jeanpaulgaultier.com/en-us/les-creations-mythiques/> (pristupljeno: 29.7.20.)

kritičara²². Zbog tako ekscentričnog pristupa ka modi i dizajnu odjeće postao je željeni dizajner na sceni pa su ga stoga sve više tražile mnoge poznate estradne zvijezde, poput Amy Winehouse, ponovno Madonne i Kylie Minogue da im osmišlja scenske kostime za turneje ili spotove. Radio je s mnogobrojnim pop zvijezdama što mu je omogućilo i rad na filmovima poput “Bad Education“ i „The Fifth Element“ u kojima je uspio predstaviti svoj kreativni um i redateljci su mu dali dozvolu da i same njih iznenadi svojim kreativnim postignućima. Uvijek je nastojao spojiti stilove *haute couturea* s kontradiktornim kulturnim simbolima nastojeći zadržati vrijednost visoke mode. Tijekom cijele karijere redefinirao je socijalne kategorije istovremeno dajući modi ulogu koja joj je pripadala: da predstavi karakter i modno razlikovanje²³. Njegov karakterističan stil bio je poznat još 80 - ih godina kada je bio prepoznat po silueti širokih i kosih ramena te uskih bokova naglašenu visokim čarapama. U narednom desetljeću njegov dizajnerski stil očitovao se u širokoj paleti boja, a silueta je postala uravnoteženija zbog čega je udobnost došla do izražaja. Njegove revije su oduvijek bile provokativne pa iako je povremeno prikazivao klasicizam mode, izvorno je težio eksperimentiranju mode. Što se tiče materijala uvijek je pažljivo birao vrstu materijala koju će koristiti tako je na primjer vunu, taft i baršun kombinirao sa lateksom i sintetičkim tilom, a ponekada je koristio i imitaciju kože. Često je upotrebljavao likru kako bi dao udobnost svojim odjevnim predmetima, a uz to je kroz svoje dizajne tkanina davao efekt iznošenog pa su izbljedjele tkanine postale njegov zaštitni znak. Povremeno je osmišljao i pletenu odjeću kao modni dodatak svojoj kolekciji, dok je pomoću dragocjenih i kvalitetnih tkanina izrađivao između ostalog i radnu odjeću, uniforme ili traper koristio u izradi večernjih haljina²⁴.

²² Jean Paul Gaultier. FamousFashionDesigners.org. 2018. URL:<https://www.famousfashiondesigners.org/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

²³ Gorlinski, Virginia. Jean Paul Gaultier. Britannica.com. 2020. URL:<https://www.britannica.com/biography/Jean-Paul-Gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

²⁴ Chaumette, Xavier. Jean-Paul Gaultier. FashionHistory.lovetoknow.com.2020.

URL:<https://fashion-history.lovetoknow.com/fashion-clothing-industry/fashion-designers/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)

3.2. Analiza kostimografskih rješenja za film „Peti element“

Kostimografija je disciplina koja uvijek postavlja izazove dizajneru zaduženom za kreativna rješenja za kazališne ili filmske izvedbe. Svaki novi redateljski pothvat predstavlja kreativni izazov za produkcijsku pripremu dva najvažnija vizualna identiteta predstave ili filma, scenografiju i kostimografiju. Kako bi nastao zapažen vizualni identitet filma važno je uskladiti te dvije umjetničke i kreativne grane kako bi do izražaja došli i drugi tehnički segmenti realizacije filma. Iako svaka radnja predstavlja izazov s obzirom na žanr u kojem se radi, može se reći kako upravo filmovi s futurističkim tematikama daju određenu slobodu dizajneru da poneke kreacije do detalja doradi. Svakako je veći izazov ako se nastoji scenografija i kostimografija ukomponirati tako da nijedna ne izdominira što se dogodilo i u filmu „Peti element“ gdje svi segmenti kostimografije i scenografije otkrivaju eksperimentiranje s istim. Scenografija je šarolika, avangardna i organska, a kostimografija prati taj element pa stoga Jean Paul Gaultier, dizajner koji je prepoznatljiv po pomicanju granica prezentiranja i shvaćanja mode uspio je stvoriti svoju kreativnu igru bez previše prepreka. Za film je izrađeno 500 kostima čiju je izradu nadgledao sam dizajner pridajući jednaku pažnju čak i onim kostimima za statiste. Već poznata glumačka postava poput Bruce Willisa i Gary Oldmana omogućila je veći proračun s kojim je produkcija mogla raspolagati tako da izrada kostima je bila iznad očekivanog. Iako su film uspoređivali sa „Blade Runner“ inačicom, vizualni identitet im čini glavnu razliku. Kroz takav identitet redatelj je stvorio klasik koji nije predvidiv u vizualnoj kreativnosti zbog čega je Besson dao kreativnu slobodu Gaultieru. Zbog primjene specijalnih efekata nekada bi kostimografija i scenografija bile pretjerano nerealne no ovaj put Besson nije htio riskirati s tim, samim time ni sama tehnika primjene specijalnih efekata tada nije bila razvijena do kraja, pa je i to išlo u prilog činjenici da je dizajner mogao ispitati vlastite kreativne mogućnosti do neočekivanog. Dizajner je odlučio spojiti elemente stripovskog prikaza prema Jean Claude Mezieresu istovremeno ne ispostavljujući mogućnost da i sam prezentira kostime na svojstven način. U dogovoru s redateljem odlučio se na futurističku verziju s elementima odijevanja u realnom vremenu. Sam dizajner odlučio se na kontrolu dizajna kroz cijeli kreativni proces pri čemu je pažnju davao svakom modnom detalju, uzorku i odabiru materijala. Napravio je nekoliko verzija i preko tisuću kostima što bi podrazumijevalo da je osmislio skoro

deset kolekcija, a za ovaj film napravio je preko pet tisuća skica prije nego se odlučio za konkretne dizajne²⁵.

Ono što je okarakteriziralo vizualni identitet ovog filma je dosljednost. Većina futurističkih kostima je tamnih tonova, s pretjeranim detaljima na kostimima i većinom podsjećaju na astronautsku jednodijelna odijela. Takva predvidivost je zaobišla „Peti element“, od redateljskog koncepta do realizacije kostimografije i scenografije zbog čega je i dvadeset godina nakon film ostao prvijenac futurističkih *blockbustera*. Iako takav žanr je nepredvidiv i očekuje se da će dizajn vizualnih karakteristika filma poput produkcijskog dizajna, scenografije i kostimografije ostati dosljedan dotadašnjim kreativnim rješenjima dizajnerski tim uspio je uz standardna očekivanja ukomponirati svoje kreativne linije zbog čega osim tehničkog filmskog postignuća, film će ostati zapamćen i kao inovativno kreativno rješenje za takav žanr. Gaultier je polazio od toga da ostane sebi dosljedan, uostalom to je bio razlog zbog kojega ga je redatelj i odabrao kao kreatora kostima. Stoga je glavna referenca kostima bila postignuće najambicioznijeg koncepta kinematografske garderobe koja će istovremeno biti suvremena, svevremena i futuristički nepredvidiva. Odlučio je da će svakom detalju posvetiti pažnju od detalja na pojedinom kostimu do detaljne razrade svakog lika pa je tako detaljno razradio razliku stjuardese, zaposlenice McDonald'sovog restorana do anonimnih uloga statista i rješenja za kostime vanzemaljaca. Neovisno da li je uloga pripadala impresivnoj glavnoj ili sporednoj manje važnoj, Gaultier je nastojao impresionirati gledaoca. Svakog lika promatrao je kao zasebnog istovremeno dajući kostimima povezanost kroz teksturu, vrstu materijala ili vizualnu karakteristiku povezivanja kroz vremensku pripadnost – budućnost. Ovaj film uspio je utjecati i na modu općenito jer se tada na Gaultiera gledalo kao na velikog estetičara buntovnog dizajna kojeg je društvo počelo prihvaćati kao cijenjenog dizajnera. Ono što je uspijevaao eksponirati na modnu scenu tijekom 80 - ih i 90 - ih sada je bilo prikazano u filmu i on je tako iskoristio priliku da takav dizajn približi široj masi. Uspio je kroz protagoniste odjevene u ekstravagantnu odjeću, približiti svoj dizajn okarakteriziran do tada kao čudnovata inačica *punk rocka* s dozom ismijavanja i nerazumijevanja u kombinacijama s donjim rubljem i elementima vezivanja. Tada poznata samo kao ulična odjeća u filmu je dobila karakter zbog čega je postala više organska. Kroz takvu odjeću uspio je pomaknuti granice rodni i kulturnih do tada klasičnih obilježja zbog čega je odjeća u filmu dobila na višem značenju. Dok su ga na početku karijere

²⁵ Gaultier and the fifth element. Girldofilm. worldpress. com. 2014.

URL:<https://girldofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 31.7.20.)

osuđivali zbog takvog pristupa modi sada su prihvatili takav način izražavanja i odjeća više nije bila samo odjeća već je postala nova, suvremena moda. Jedini šok je bio to što do tada to nije bilo poznato u filmovima, pogotovo u velikim *blockbusterima*. Utjecaj filma na modnu scenu je bio efektivan i izričito očit o tome svjedoči i činjenica da je 1998. godine Alexander Mc Queen u svojoj proljeće / ljeto kolekciji pronašao upravo inspiraciju u filmu „Peti element“ referirajući se na Gaultierov rad. U kasnim 90 - ima prošlog stoljeća Jeremy Scott je pri svom radu na Moschino kolekcijama inspiraciju pronalazio u Gaultierovom radu u nadi da će jednom imati priliku raditi s takvim ekscentričnim dizajnerom. Iako mu se ta želja nije ostvarila potvrdio je svoju zadivljenost njegovim radom pri izradi svoje kolekcije za Moschino jesen / zima 2014. godine te je četiri godine kasnije svoju kolekciju napravio inspiriran izgledom Mille Jovovich koja je u filmu utjelovila Leeloo. Osim modnih pista, inspiracija se vidjela i u trgovačkim centrima i modnim buticima o čemu svjedoči kolekcija H&M - a „Forever 21“ koja odiše stilom pank, visoke mode i sportskog dizajna. Utjecaj filma na modu je stoga ostao zapamćen, a u prilog je išla činjenica što je glumačka postava bila različita i po dobnoj skupini i po tome da do tada svaki od likova je glumio u određenim žanrovima, a sada su svi bili na okupu i predstavljali izazov pogotovo u kostimografskom smislu jer je trebalo kroz kostime dati im karakter. Film „Peti element“ nije samo utjecao na modu utjecao i na kostimografska rješenja nekih drugih filmova poput trilogije „Hunger Games“, „Star Wars“, „Avatara“, „Valerian and City of a Thousand Planets“ i drugih. Zbog toga je utjecaj koji su Besson i Gaultier ostvarili je neosporan i predstavlja vizionarsko postignuće kako u filmskom tako i dizajnerskom smislu, a kako je filmska industrija postala zapravo naprednija primjena inspiracija postala je dostižnija²⁶.

²⁶ Gallagher, Brenden. The Sci-Fi Spectacle of Jean-Paul Gaultier's Work in "The Fifth Element. Grailed.com. 2018.

URL:https://www.grailed.com/drycleanonly/the-fifth-element-style-impact?fbclid=IwAR3XAg_W3LZQ9K18emq8DxxAt6RJOuoQdlnAf1e5TUEAEQb-Cr4oR9glm9s (pristupljeno: 31.7.20.)

Slika 5. Inspiracija filmom „Peti element“ na kolekcijama Alexander Mc Queen proljeće / ljeta 1998. godina, Moschino jesen / zima 2014. godine i kolekcija H&M - a „Forever 21“

Gledajući film kao promatrač možemo pronaći i sami inspiraciju u kostimima Jean Paul Gaultiera, pa čak ako i nismo kreativci neki detalj će nam uspjeti privući pažnju: detalj na Rubyevim kostimima, izgled i makeup Leeloo ili neki detalj na Zorgu bit će nam smiješan ili dovoljno ekstravagantan da ćemo ga htjeti nositi na nekoj maskiranoj zabavi. Svaki od pojedinih likova mogu biti inspiracija za bilo kojeg dizajnera u nastanku ili poticaj za interpretiranje takvih kostima kroz suvremenu odjeću. Kao što je već poznato, moda je podložna promjenama i kao takva postavlja izazove svakome pa stoga kostimografija ovog filma je veliki izvor inspiracija. O tome svjedoči činjenica da jedni od glavnih protagonista kao što su Korben, Leeloo, Zorg, Ruby i Plava Laguna mogu bez imalo suzdržavanja biti inspiracija za nova kostimografska rješenja. Sam Gaultier iskoristio je postavu filma da mu budu nadahnuće za realizaciju njihovih ekscentričnih kostima pa je tako Ruby Rhoda kojeg glumi Chris Tucker namjerno obukao u ekscentrični kostim feminiziranog, smiješnog voditelja u leopard uzorku, nastojeći ga usporediti s divljom životinjom, princem iz divljine čiji će karakter više doći do izražaja ako bude ekscentrično odjeven. Za Jean Baptista Emanuela Zorga kojeg je utjelovio Gary Oldman odlučio se za kombinaciju azijske, talijanske i južno - američke estetike nastojeći naglasiti njegu estetsku sklonost ne samo odijevanju

već i pretjerivanju što se odlično uklopilo uz Zorgov luckasti i egoistični um. Korbea kojeg glumi Bruce Willis nastojao je prikazati kao neovisnog muškarca kojemu više ništa u životu nije važno osim da preživi iz dana u dan nastojeći zaboraviti prošlost kao ratnog heroja. Plava Laguna kao operna pjevačica sama po sebi je ekstravagantan jer uz svoj nevjerojatan glas uspijeva zaokupiti pažnju i svojim izgledom. Maiween koja je utjelovila lik vanzemaljca s glasom dive uspjela je tako zadržati nešto ljudskosti u svom karakteru koji je sve samo ne uobičajen. Njen kostim bio je spoj koji nije otkrivao gdje je početak tijela, a gdje završetak odjeće o čemu svjedoči činjenica da je Gaultier htio njen lik prikazati kao fluidno tijelo bez početka i kraja. I kao posljednji istaknuti lik je Leeloo koju je utjelovila Milla Jovovich, a čiji lik je do danas ostao glavni posrednik u filmu koji je svojim ne samo glumačkim karakterom već i vizualnim izgledom (kostimom) uspio zadržati suvremenu modu na vrhu modne ljestvice. Upravo dizajnom njenih kostima uspjelo se prenijeti vrijednost suvremene mode²⁷. Svi kostimi osmišljeni su kroz više promišljanja i razrada iako se pojedinim kostimima uspjelo više zaokupiti publiku i privući više kritika jedno je sigurno kostimi koje nose glavni likovi su najviše privukli pažnje. Iako, ne smiju se podcijeniti ni kostimi za stjuardese, zaposlenice McDonald's - a, ljudske verzije Mangaloresa – vanzemaljaca i Zorgovih plaćenika, Zorgovog glavnog zapovjednika Trickya ili Baby Raya²⁸. Najviše pažnje su privukli svakako kostimi glavnih likova zbog čega analiza istih će dati uvid u kreativni svijet Jean Paul Gaultiera i redateljski koncept koji je Besson imao za ovaj futuristički film.

²⁷ Okwodu, Janelle. Before You See *Valerian*, Revisit *The Fifth Element's* Iconic Costumes With Milla Jovovich and Jean Paul Gaultier. Vogue.com. 2017.

URL: <https://www.vogue.com/article/the-fifth-element-jean-paul-gaultier-milla-jovovich-20th-anniversary-valerian> (pristupljeno: 1.8.20.)

²⁸ Silva, Gabriela. The fifth Element: 10 Best Outfits From The Sci-fi Classic. Screenrant.com. 2020.

URL: <https://screenrant.com/fifth-element-sci-fi-best-outfits/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Leeloo

Slika 6. Leeloo kostim

Leeloo je vanzemaljskog podrijetla, a tijelo joj je nastalo nakon laboratorijskog eksperimenta. Posjedujući karakteristike ljudskog tijela nije bila velika prijetnja no kao vanzemaljsko biće nije poznavala jezik te se i sama osjećala kao izuzetak među mnoštvom zemaljskog stanovništva. Iako svjesna svoj sudbine i zadaće da spasi svijet ostvarila je bliski kontakt s Korbenom, taksistom koji u početku ne želi imati nikakav kontakt s njom no ubrzo se zajedno upuštaju u zajedničku avanturu. Ono što je čini drugačijom jest činjenica da je nesvjesna ljudske površnosti pa se ne srami svog skoro golog tijela pri čemu se u nekoliko navrata skida u potpunosti pred svećenikom i Korbeom²⁹. Prva odjeća koju ima na sebi, dok je još u laboratoriju, su trake (termički zavoji) koje joj prekrivaju samo strateška mjesta. Nakon susreta sa svećenikom dobiva odjeću koja uključuje velike čizme, karakteristične kao vojne čizme, tajice s efektom riblje mreže duljinom kroja, kratki bijeli top kratkih rukava i narančaste remene. Taj izgled bio je izričito dominantan uz *makeup* i narančastu periku. Podatak koji nije poznat jest onaj da se ne zna kako je izgledala prije nesreće koja se dogodila 1914. godine. Kao vrhovno biće svemira ili u ovom slučaju čista ljubav, očekivalo bi se da će joj kostim biti više elegantniji, sofisticiraniji i ugledniji no ona zapravo predstavlja sinergiju ljudskog i vanzemaljskog. Njeni kostimi ostat će najzapaženiji iz Gaultierove magične radnje za film. Upravo trake (zavoji) predstavljaju do tada poznatu interpretaciju donjeg rublja kao svakodnevne vanjske odjeće no takvim kostimom uspio je pokazati kako ona predstavlja fizičko savršenstvo i privlači poželjnom seksualnošću no ne pretjeranom jer prekrivanjem dijelova tijela htio je očuvati dječju naivnost koja se očituje u njenu karakteru i ostatku njenog izgleda poput

²⁹ Leeloo. Fifth-element.fandom.com. 2020.

URL:<https://fifth-element.fandom.com/wiki/Leeloo> (pristupljeno: 1.8.20.)

onog dijela s narančastom kosom. Drugi kostim predstavljao je njenu spremnost na sudjelovanje u promjenama i želji da odradi svoj zadatak spašavanja zemlje³⁰. Kostimi Leeloo ostali su kao inspiracija i danas za tematske zabave ili kao inspiracija u suvremenoj odjeći³¹.

³⁰ Gaultier and the fifth element. Girslodofilm. wordpress. com. 2014.

URL:<https://girlsdofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Eloise, Marianne. On its 20th anniversary, we take a look at designer's work on the cult film. Dazeddigital.com. 2017.

URL:<https://www.dazeddigital.com/fashion/article/35459/1/a-closer-look-at-gaultiers-fifth-element-costume-design> (pristupljeno: 1.8.20.)

³¹ Claytasticvictoria in Craft. Leeloo Dallas Costume – thermal Bandages (blog) Instructables.com. 2020.

URL:<https://www.instructables.com/id/Leeloo-Dallas-Costume-Thermal-Bandages/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Korben Dallas

Slika 7. Kostimi Korben Dallasa

Korben je bivši specijalac vojne postrojbe na Zemlji no sada je taksist i nezadovoljan sa svojim životom po cijele dane životari. No to se mijenja susretom s Leeloo koja u njegov život donosi promjenu ne samo na poslovnom već i privatnom planu. Njihov susret je neuobičajen no veza koju su ostvarili je dugotrajnija i dublja. Nakon što se upuste u avanturu i odluče zajedno spasiti život na Zemlji Korben shvaća koliko je vremena potratio u životu i kako je vrijeme da počne razmišljati o budućnosti. Iako je karakterno *macho* muškarac, koliko zbog svojih vojnih vještina već i zbog svog stila življenja u njemu se zapravo krije vjerna i osjećajna osoba³². U osmišljanu njegovih kostima Gaultier je nastojao ostvariti poveznicu s onima Leeloo pa je prva poveznica njena narančasta kosa i njegova narančasta renderirana majica sa stiliziranim stražnjim dijelom. Njegov gradski *look* suprotnost je svakodnevnom odijevanju karakterističnom za 23. stoljeće u kojem dominiraju tamnije boje no njegova svijetla paleta boja naglašava optimizam i bogatstvo teksture i boja. Kao dodatak tome je tamnozeleni vojnički prsluk sa safari džepovima duljinom prednjice, a izrađen od gume. Na taj način dizajner je odao počast vojnom karakteru koji Korben predstavlja. Iako je za primijetiti kako u filmu dominiraju narančasti tonovi, a Korben i Leeloo kao glavni nositelji radnje nose upravo tu boju. Drugi kostim koji ima je tradicionalno trodijelno odijelo

³² Korben Dallas. Fifth-element.fandom.com. 2020.

URL: https://fifth-element.fandom.com/wiki/Korben_Dallas (pristupljeno: 1.8.20.)

zajedno sa tregerima i kravatom. Time je dizajner želio naglasiti njegovu laku prilagodljivost okolini i kako se lako uklopio u atmosferu kazališne scene gdje se izvodi opera gdje je potreban *dress code*³³.

³³ Gaultier and the fifth element. Girldofilm. wordpress. com. 2014.

URL:<https://girldofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Eloise, Marianne. On its 20th anniversary, we take a look at designer's work on the cult film. Dazeddigital.com. 2017.

URL:<https://www.dazeddigital.com/fashion/article/35459/1/a-closer-look-at-gaultiers-fifth-element-costume-design> (pristupljeno: 1.8.20.)

Jean Baptiste Emanuel Zorg

Slika 8. Kostimi i oglavlje Zorga

Zorg predstavlja glavnog negativca u filmu i uz plaćenike diljem svemira nastoji doći do elemenata prije svih. Svojim egocentričnim i maničnim ponašanjem idealan je prikaz negativca koji je u strahu od neuspjeha. Karakter predstavlja multikulturalni lik koji svojim mafijaškim pristupom nastoji osvojiti svemir. Njegovi kostimi svedeni su na dva osnovna kostima no oba su primjeri eklektične mode, a sami kostimi daju mu određenu dozu humora. Prvi kostim je dugačka jakna na pruge s odgovarajućim prslukom i hlačama uvučenim u vojničke čizme. Prsluk nosi preko zelenoplave košulje s visokim zakrivljenim ovratnikom koji je nešto kraći na prednjoj strani. Time se naglašava plastično oglavlje kaciga koju nosi. Kako je i predviđeno, kao futurističko odijelo izrađeno je od gume, a jakna ima živopisnu crvenu podstavu. Drugi kostim je dizajner osmislio kao sličan prvom no zamijenio je prsluk s onim narančasto zelene boje koja se prelijeva duljinom kroja ostavljajući efekt presijavajućeg tafta. Taj ombre efekt omogućio je bogatiji izgled tkanine, a tim ga se i naglašava kao maničnu osobu i potvrđuje njegov lik negativca³⁴.

³⁴ Gaultier and the fifth element. Girldofilm. wordpress. com. 2014.

URL:<https://girldofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)

DJ Ruby

Slika 9. DJ Ruby kostimi

Iako je prvenstveno uloga trebala pripasti Prince - u, Chris Rock je odlično odigrao ulogu ekscentričnog i smiješnog televizijskog voditelja. Ionako poznat kao veliki zabavljač, Rock je uspio udahnuti još ekscentričniju dozu humora u ovaj lik. Osim svojom pojavom DJ Ruby uspio je nadmašiti sva očekivanja humoristične osobe. Iako ponekad pretjerano nadobudan i previše introvertan lik uspio je naglasiti humorističnost radnje u filmu i naglasiti svoje karakterne crte. K tom je pridonijela i ekscentrična odjeća koju nosi. Prvi upečatljivi kostim je onaj leopard uzorka, usko odijelo s pojačanim ramenim djelom, velikim lađa izrezom naglasio je blijedu skoro bijelu periku na tamnoputom liku. Taj ga je kostim okarakterizirao kao velikog šaljivdžiju i pomalo feminiziranog eksperimentalnog muškarca koji se ne boji iznenaditi. Drugi kostim koji nosi je crne, moćne i dominantne boje s naglašenim ramenim dijelom na kojem se nalaze mnogobrojne crvene ruže. Perika je ponovno ekstravagantna no ni ona nije uspjela nadomjestiti onaj šarm koji je ostavio kao lik DJ Rubyja, ekscentričnog voditelja koji je istovremeno smiješan, katastrofalan, naporan i zabavan. Kao dodatak su bili mikrofoni i ukrasni štapovi koje je imao kao modne dodatke koji su naglasili njegovu ekspresiju³⁵.

³⁵ Gaultier and the fifth element. Girldofilm. wordpress. com. 2014.

URL:<https://girldofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Eloise, Marianne. On its 20th anniversary, we take a look at designer's work on the cult film. Dazeddigital.com. 2017.

URL:<https://www.dazeddigital.com/fashion/article/35459/1/a-closer-look-at-gaultiers-fifth-element-costume-design> (pristupljeno: 1.8.20.)

Plava Laguna

Slika 10. Plava laguna, izvedba opere

Diva Plava Laguna je poznata i cijenjena operna pjevačica u svemiru u 23. stoljeću. Ujedno ima presudnu ulogu glavnog kontakta Leeloo i skriva tajnu gdje se nalaze toliko traženi elementi. Nakon što je smještena u luksuznom hotelu u filmu je još jednom prisutna i to onda kada na kazališnoj sceni izvodi jedan od najtežih opernih izvedbi. Prema takvoj divi svi iskazuju veliko strahopoštovanje, a samim time što može izvesti neizvedive tonove zavrjeđuje još više poštovanja. Vrlo je povučen lik i ekspresivnost joj je vrlo niska, ali upravo u tom skrivenom iskazivanju svojih karakternih obilježja leži njena tajanstvenost. Nakon što ju rane Zorgovi plaćenici odlučuje samo Korbenu povjeriti elemente koje čuva u svojoj utrobi³⁶. Maiwenn koja glumi divu utjelovila je njen lik no sam glas u opernoj ariji pripada Invi Mula, albanskoj pjevačici i ono što je karakteristično je činjenica da nitko nije vjerovao da će ona uspjati otpjevati taj dio. Do danas je ostala poznata sopranistica kojoj je pjevanje za glazbeni dio u filmu donijelo veliku slavu i priznanje³⁷. Što se tiče

³⁶ Diva Plava laguna. Fifth-element.fandom.com. 2020.

URL:https://fifth-element.fandom.com/wiki/Diva_Plavalaguna (pristupljeno: 1.8.20.)

³⁷ Eric Serra tells the secrets of the diva song in The Fifth Element. Trax Magazine. Traxmag.com. 2016.

URL:<https://www.traxmag.com/eric-serra-tells-the-secrets-of-the-diva-song-in-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)

Mason, Aiden. The Fifth Element Diva Son Was Literally Impossible to Sing Until Now. Tvoermind.com. 2017.

URL:<https://www.tvoermind.com/fifth-element-diva-song-literally-impossible-sing-now/> (pristupljeno: 1.8.20.)

samog kostima, akcentirani dio je zapravo samo oglavlje dok je haljina koju ima na sebi sastavni dio nje same, Gaultier je osmislio kostim koji će izgledati „kao druga koža“ stavljajući akcent na oglavlje koje se sastojalo od nekoliko krakova, a forma glave (oglavlja) izduljena kako bi asocijalo na vanzemaljsku pojavu. U struku nalazi se pojas trodimenzionalne forme podsjećajući na neki upravljački dio svemirskog broda. Pretjerana šminka koju ima na sebi se idealno uklopila u njen cjelokupni izgled. Pri dolasku u hotel preko glave i cijelog tijela ima prozirni šal koji skriva njen izgled te tako joj očuvao njenu privatnost.

4. Praktični dio

U praktičnom djelu rada nastoji se realizirati kostim i oglavlje čije glavne karakteristike će se referirati na teorijskom pristupu rada. Tijekom teorijskog djela pristupilo se analizi filma „Peti element“, glumačke postavte te karaktera koje su utjelovili koncentrirajući se na rad Jean Paul Gaultiera. Pri teorijskom istraživanju najviše pažnje privuklo je pet glavnih likova koji osim svojim osebnim karakterom zaintrigirali su i vizualnim identitetom, u ovom slučaju domišljatim i ekscentričnim kostimima.

Kada se pristupa analizi kostima, potrebno ih je analizirati kroz njihov vizualni karakter jer na taj način može se potvrditi koliko vjerodostojno prikazuju karakter osobe koja će ih nositi. Kostimi u filmu danas mogu biti poboljšani specijalnim efektima no dok još to nije bilo moguće, kostimograf je morao maksimalno dati kako bi kostim izgledao vjerodostojno. Za futurističke filmove snimane unazad deset godina specijalni efekti omogućili su ideje bez granica no tijekom 90 - ih kada je navedeni film nastao nije bilo takvih mogućnosti zbog čega je kreativnost dizajnera Gaultiera bila na vrhuncu. Ta činjenica inspirirala je realizaciju praktičnog dijela diplomskog rada zbog čega će se realizaciji pristupiti tako što će izraditi kostim jednog od glavnog likova te oglavlje primjenom tehnika koje obuhvaćaju upotrebu sintetskih materijala, plastike, plastičnih vezica, silikonskog lijepila i drugih elemenata. Na taj način nastojat će se prikazati vlastita reinterpretacija kakvu je Gaultier uspio prikazati u svojim kostimografskim rješenjima.

U narednim poglavljima prikazat će se stvaranje ideje, tehnička realizacija praktičnog djela diplomskog rada te fotografije gotovih realiziranih elemenata praktičnog djela.

4.1.Reinterpretacija kostima likova iz filma

Praktični dio sastoji se od skica kostima vlastite interpretacije likova Blue Lady, Leeloo, stjuardesa, Korben Dallasa i DJ Rubyja. Nakon osmišljenih skica pristupilo se izradi oglavlja u obliku aureole od pleksiglasa i primjenom sintetskih ljepila. Inspiracija se pronašla u performansima Lady Gage i pjevačice Sia koje imaju česta avangardna pokrivala lica. Uz oglavlja izrađene su dvije ogrlice od reciklažnih materijala (PVC vezice, kompjuterske komponente, PVC ploče). Kostim je osmišljen kao vlastita interpretacija Leeloo u kojoj nosi plavu periku, a detalji kostima usklađeni su kao i u originalnoj verziji u kojoj glumica ima narančastu periku s narančastim detaljima na kostimu.

Realizacija praktičnog djela usmjerena je na obuhvaćanje svih komponenti filma pri želji za realizacijom kostima za glavni lik te izrada oglavlja i ogrlica kao popratnih rekvizita. Kostim je kao i sami lik androgen, aseksualan i svakako pripada futurističkom kostimu kakvi su bili i u filmu. Dok je dizajner u filmu nastojao prikazati svaki lik kao fluidno tijelo kojem dominirao apstrakcija i neodređenost vlastita interpretacija je također išla u tom smjeru. Leeloo je intrigantan lik s dozom nedorečenosti i bezvremenosti pa je stoga izrada kostima za njen lik jednako intrigantna i apstraktna. Ono što me je najviše privuklo ovakvom načinu realizacije praktičnog djela je upravo ta činjenica da nijednom liku nije potrebno pridavati svu pažnju jer svaki lik je bio nositeljem radnje na neki svojstven način. Rad Jean Paul Gaultiera je bio velika inspiracija pri odluci odabira materijala i krojeva koji su i u samom filmu ostali bezvremenski. To je ujedno bio jedan od glavnih razloga za odabir teme diplomskog rada.

Jean Baptiste Emanuel Zorg

Plava Laguna

Plava Laguna

DJ Ruby

DJ Ruby

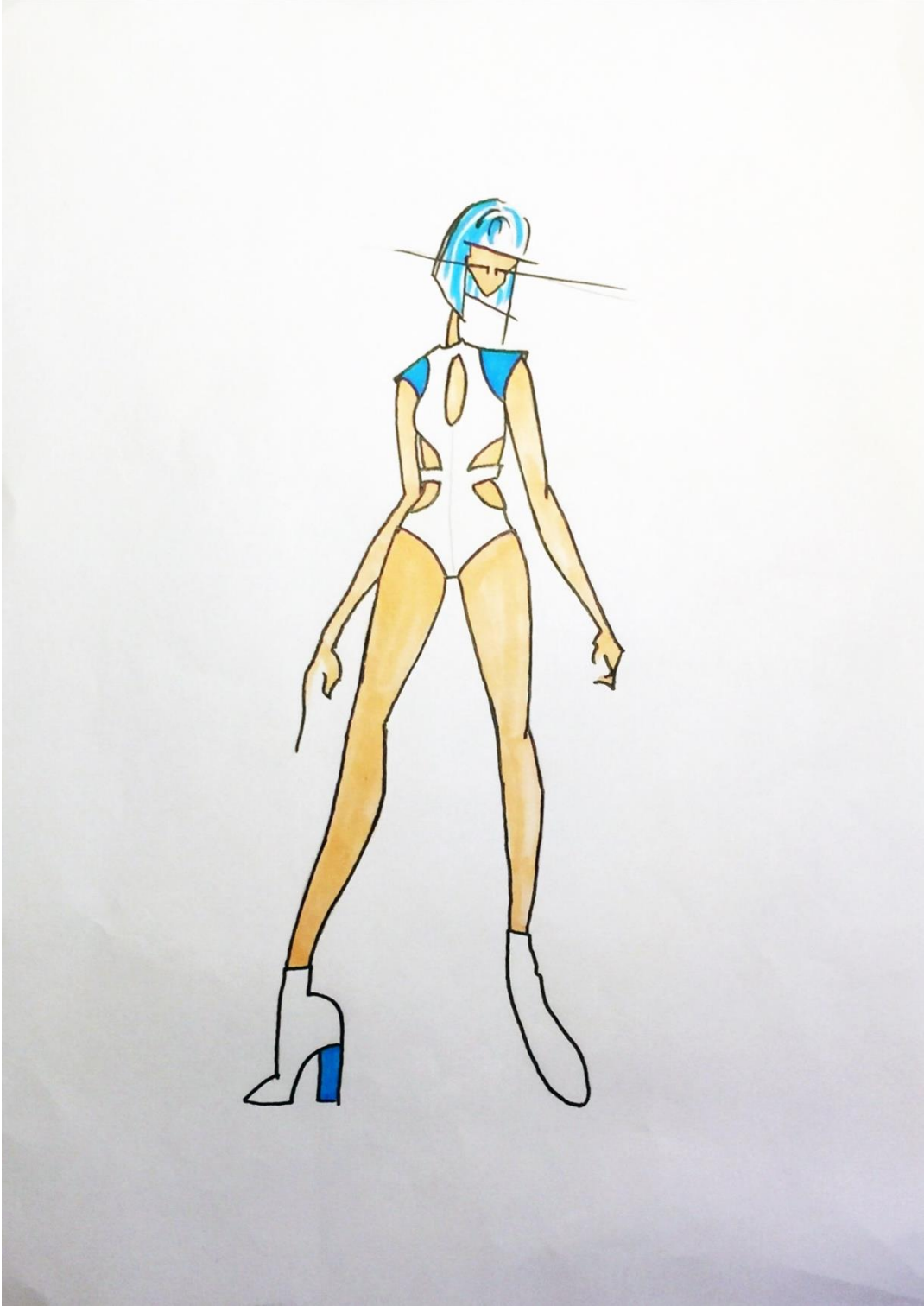
VIP stjuardesa

VIP stjuardesa

Korben Dallas

Leelo

Leelo

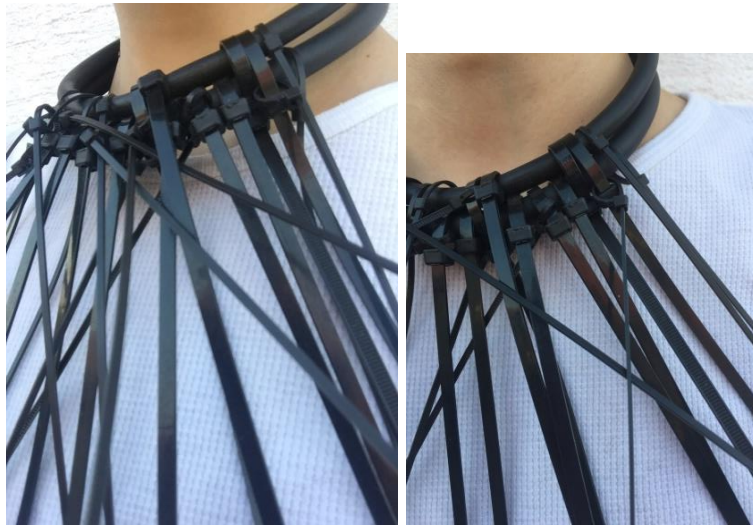
4.2. Tehnička realizacija kostima

IZRADA OGRVICE

Ogrlica 1: Izrađena je od hardver dijela laptopa i izrezana na tri jednaka dijela koja sam zalijepila na prozirnu plastiku. Izbušila sam rupe na prozirnoj plastici sa bušilicom za papir i povezala ih plastičnim vezicama. Lanac sam napravila od istih takvih vezica koje su asimetričnih veličina obruča te su spajane jedna na drugu što daje zanimljiviju strukturu. Hardver dijelovi imaju narančastu pozadinu koja radi veliki kontrast sitnim detaljima od metala i crne plastike koji su se uklopili uz crne vezice.

Ogrlica 2: Izrađene su dvije gumene ogrlice koje su međusobno spojene i na njih su se nanizale plastične vezice raznih veličina. Vezice nepravilno padaju i zapravo lome jedna drugu i sa time se stvara neka vrsta mreže, koja dok se osoba kreće stoje kao šiljci i izgledaju pomalo zastrašujuće, što zapravo radi kontrast cijelom kostimu koji je fluidan, a ogrlica na neki način kruta i morbidna.

IZRADA OGLAVLJA

Oglavlje nalikuje na neku vrstu naočala. Sastoji se od plastičnog rajfa i „siga“ napravljenih od vrućeg lijepila. "Sige" su nastale istiskivanjem vrućeg ljepila iz pištolja na masni papir za pečenje, a nakon što su se ohladile lijepila sam ih na rajf. Na taj način dobiven je oblik sunčanih naočala gdje je mjesto za nos malo kraće, a dio preko očiju dulji da bi prekrilo cijelo oko.

IZRADA KOSTIMA

Kostim sam izradila od likre bijele boje te mrežastog, elastičnog tila plave i bijele boje. Obamitala sam plavim koncem koji je dao dinamiku cijelom kostimu. Kostim se sastoji od dva dijela, gornjeg dijela i tajica. Napravila sam bazni kroj za top i odredila gdje će biti umetnuti dijelovi od elastičnog tila. Temeljni kroj je bila majica kojoj sam podignula rameni šav, paspulirala vratni izrez i orukavlje, a u donji dio topa je ušivena guma da se top ne pomiče i ne diže. Za tajice sam uzela temeljni kroj klasičnih hlača koje sam suzila i modelirala prema skici određujući gdje će se nalaziti elastične mreže. Tajice umjesto klasične pojasnice imaju gumu. Nakon iskrajanja materijal sam spojila strojem za obamitanje jer materijali koji su se koristili ne mogu se šivati na običnom stroju za šivanje jer je su elastični i moglo bi doći do pucanja. Hlače imaju bijelu i plavu elastičnu mrežu čiji omjer u obliku i boji daje ujednačen izgled cjelokupnog kostima sa plavom perikom. Kostim je vrlo jednostavan likovno, ali dosta kompliciran za izradu zbog proreza i puno šavnih dijelova.

5. Zaključak

Diplomski rad nastao je kao rezultat teorijskog istraživanja o nastanku ideje, predprodukciji i postprodukciji filma „Peti element“ iz 1997. godine pri čemu je središnja tema rada analiza rada dizajnera Jean Paul Gaultiera.

U radu se teorijski analizirao nastanak filma koji je inspirirao buduće generacije redatelja znanstveno - fantastičnih filmova ne samo u području redateljskog stvaralaštva nego i u području produkcije, scenografije i kostimografije. Naglasak istraživanja o filmu je u analizi rada Luc Bessona u suradnji s jednom od najjačih glumačkih postava Hollywooda. Drugi dio istraživanja bavi se analizom rada Jean Paul Gaultiera te njegovim utjecajem na modnu scenu. Pri istraživanju njegova rada na modnoj sceni tijekom 90 - ih godina prošlog stoljeća analizirao se njegov rad i suradnja s drugim dizajnerima, uspon karijere te rad na filmu „Peti element“ koji je njemu osigurao mjesto na modnoj sceni. Radom na filmu uspio je zaintrigirati mnogobrojne modne i filmske kritičare koji su od tada njegov rad okarakterizirali ekscentričnim, intrigantnim i neočekivanim – a to je upravo ono što je Gaultier htio postići. Rezultat teorijskog istraživanja je pristup realizaciji praktičnog rada kojim se nastojao prezentirati vlastiti uvid u Gaultierov modni svijet. Njegov rad i utjecaj na modu postao je glavna inspiracija za realiziranje praktičnog djela te stvaranje vlastite reinterpretacije kostima glavnih likova filma. U praktičnom djelu kreativni proces nastanka kostima popraćen je skicama, tehničkom realizacijom i prezentiranjem kostimografskih rješenja, kostima i oglavlja nastalih kao inspiracija prema već poznatim rješenjima iz filma.

Ovaj rad je omogućio da se žanr znanstveno - fantastičnih filmova promatra kroz njegove glavne vizualne karakteristike – kostimografiju i scenografiju zahvaljujući kojima film i danas ostavlja prostor za postavljanje kritika. Istraživanjem i analizom navedenih segmenata u radu dao se uvid u potencijalno stvaranje kostima koji svojom pričom grade informacije o prvim začecima futurističkih kostima čija je glavna zadaća da budu nepredvidivi i intrigantni te da ostavljaju mnogobrojna pitanja otvorena.

6. Literatura

1. Guy Debord, Društvo spektakla & komentari u društvu spektakla; Zagreb 1999.
2. Cvitan-Černelić M., Bartlett Dj., Vladislavić A.T.: Moda: Povijest, sociologija i teorija mode, Školska knjiga, Zagreb, 2002.

Dodatna literatura:

1. Film. Enciklopedija.hr. 2020.
URL:<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=19597> (pristupljeno: 25.7.20.)
2. Kinematografija. Enciklopedija.hr. 2020.
URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=31482> (pristupljeno: 25.7.20.)
3. Guy Debord: French political theorist, filmmaker, and author. Britannica.com. 2020.
URL: <https://www.britannica.com/biography/Guy-Debord> (pristupljeno: 25.7.20.)
4. Kragić Bruno, Povijesna poetika filmskog spektakla, Hrvatski filmski savez. 2006.
URL:http://www.hfs.hr/hfs/zapis_clanak_detail.asp?sif=1596 (pristupljeno: 25.7.20.)
5. Čelig, Goran. Peti element (The Fifth Element, 1997.). Novosti.hr. 2017.
URL: <https://novosti.hr/peti-element-the-fifth-element-1997/> (pristupljeno: 25.7.20.)
6. Stajić, Siniša. The Fifth Element(1997). Filmske recenzije.com. 2013.
URL:<http://filmskerecenzije.com/the-fifth-element-1997/> (pristupljeno: 25.7.20.)
7. Travers, James. Luc Besson:Biography, life and film. Frenchfilms.org. 2002.
URL:<http://www.frenchfilms.org/biography/luc-besson.html> (pristupljeno: 26.7.20.)
8. Besson, Luc 1959-. Encyclopedija.com. 2005.
URL:<https://www.encyclopedia.com/people/literature-and-arts/film-and-television-biographies/luc-besson> (pristupljeno: 26.7.20.)
9. Luc Besson Biography & Movies. Tribute.ca. 2020.
URL: <https://www.tribute.ca/people/luc-besson/4021/> (pristupljeno: 26.7.20.)
10. Njegić, Marko. PETI ELEMENT Jak bum-tres, jak bum. Slobodna dalmacija.hr.
URL:<https://slobodnadalmacija.hr/kultura/film-tv/peti-element-jak-bum-tres-jak-bum-1021010> (pristupljeno: 27.7.20.)
11. Dvadeset godina poslije: Gdje su danas zvijezde filma Peti element. Index.hr. 2017.
URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/dvadeset-godina-poslije-gdje-su-danas-zvijezde-filma-peti-element/983407.aspx> (pristupljeno: 28.7.20.)

12. Asher- Perrin, Emmet. 20 years on, *The Fifth Element* is still one of the Best/Worst Sci-Fi films ever. Tor.com. 2017.
URL: <https://www.tor.com/2017/05/09/the-fifth-element-20th-anniversary/> (pristupljeno: 28.7.20.)
13. 20 godina kasnije:Stvari koje sigurno niste znali o “Petom element”. Index.hr. 2017.
URL:<https://www.index.hr/magazin/clanak/foto-20-godina-kasnije-stvari-koje-sigurno-niste-znali-o-petom-elementu/960472.aspx> (pristupljeno: 28.7.20.)
14. Drvodelić, Dolores. PETI ELEMENT SLAVI DVADESTI ROĐENDAN:Kakve veze ima Poreč s kulturnim filmom i čiji s ebrak raspao tijekom snimanja. Jutarnji.hr. 2017.
URL:<https://100posto.jutarnji.hr/scena/saznajte-kakve-veze-imaju-porec-i-kultni-film> (pristupljeno: 28.7.20.)
15. Sowray Bibby. Jean Paul Gaultier. Vogue.co.uk. 2012.
URL:<https://www.vogue.co.uk/article/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)
16. Jean Paul Gaultier. FamousFashionDesigners.org. 2018.
URL:<https://www.famousfashiondesigners.org/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)
17. Chaumette, Xavier. Jean-Paul Gaultier. FashionHistory.lovetoknow.com.2020.
URL:<https://fashion-history.lovetoknow.com/fashion-clothing-industry/fashion-designers/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 29.7.20.)
18. Jean Paul Gaultier. Jean Paul Gaultier. King Features Syndicate. 2016.
URL: <https://www.jeanpaulgaultier.com/en-us/les-creations-mythiques/> (pristupljeno: 29.7.20.)
19. Jean- Paul Gaultier – Biography. Hellomagazine.com. 2001.
URL:<https://www.hellomagazine.com/profiles/jean-paul-gaultier/> (pristupljeno: 29.7.20.)
20. Gaultier and the fifth element. Girslldofilm. wordpress. com. 2014.
URL:<https://girslldofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 31.7.20.)
21. Gallagher, Brenden. The Sci-Fi Spectacle of Jean-Paul Gaultier’s Work in “The Fifth Element. Grailed.com. 2018.
URL:https://www.grailed.com/drycleanonly/the-fifth-element-style-impact?fbclid=IwAR3XAg_W3LZQ9Kl8emq8DxxAt6RJOuoQdlnAf1e5TUEAEQb-Cr4oR9glm9s (pristupljeno: 31.7.20.)

22. Okwodu, Janelle. Before You See *Valerian*, Revisit *The Fifth Element*'s Iconic Costumes With Milla Jovovich and Jean Paul Gaultier. *Vogue.com*. 2017.
URL: <https://www.vogue.com/article/the-fifth-element-jean-paul-gaultier-milla-jovovich-20th-anniversary-valerian> (pristupljeno: 1.8.20.)
23. Eloise, Marianne. On its 20th anniversary, we take a look at designer's work on the cult film. *Dazeddigital.com*. 2017.
URL: <https://www.dazeddigital.com/fashion/article/35459/1/a-closer-look-at-gaultiers-fifth-element-costume-design> (pristupljeno: 1.8.20.)
24. Gaultier and the fifth element. *GirlsdoFilm*. *worldpress.com*. 2014.
URL: <https://girlsdoFilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)
25. Fifth element wiki. *Fifth element.fandom.com*.
URL: https://fifth-element.fandom.com/wiki/Fifth_Element_Wiki (pristupljeno: 1.8.20.)
26. Eric Serra tells the secrets of the diva song in *The Fifth Element*. *Trax Magazine*.
Traxmag.com. 2016.
URL: <https://www.traxmag.com/eric-serra-tells-the-secrets-of-the-diva-song-in-the-fifth-element/> (pristupljeno: 1.8.20.)
27. Mason, Aiden. *The Fifth Element Diva Son Was Literally Impossible to Sing Until Now*.
Tvovermind.com. 2017.
URL: <https://www.tvovermind.com/fifth-element-diva-song-literally-impossible-sing-now/> (pristupljeno: 1.8.20.)

6.1. Popis slikovnog sadržaja

Slika 1. Poster za film „Peti element“, 1997. godina

URL: <http://filmskerecenzije.com/the-fifth-element-1997/> (pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 2. Luc Besson, francuski redatelj

URL: <https://www.imdb.com/name/nm0000108/bio> (pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 3. Glavni protagonisti filma „Peti element“

URL: <https://screencrush.com/the-fifth-element-then-and-now/> (pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 4. Jean Paul Gaultier

URL: <https://www.famousfashiondesigners.org/jean-paul-gaultier> (pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 5. Inspiracija filmom „Peti element“ na kolekcijama Alexander Mc Queen proljeće / ljeto 1998. godina, Moschino jesen / zima 2014. godine i kolekcija H&M - a „Forever 21“

URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1998-ready-to-wear/alexander-mcqueen>; https://www.researchgate.net/figure/Moschino-Autumn-Winter-2014-15-show-Left-to-right_fig4_317255021; <https://lilyincanada.wordpress.com/2013/08/26/hm-vs-forever-21-a-study/> (pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 6. Leeloo kostim

URL: <https://girlsdofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/>;
<https://www.worthpoint.com/worthopedia/leeloo-dallas-cosplay-halloween-1831839174>
(pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 7. Kostimi Korben Dallasa

URL: <https://girlsdofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/>;
<https://www.pinterest.com/pin/430164201906644897/>; <https://theiapolis.com/movie-0Q9N/the-fifth-element/gallery/bruce-willis-as-korben-dallas-in-the-fifth-1078604.html>
(pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 8. Kostimi i oglavnje Zorga

URL: <https://girlsdofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/>
(pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 9. DJ Ruby kostimi

URL: <https://girlsdofilm.wordpress.com/2014/06/08/gaultier-and-the-fifth-element/>
(pristupljeno: 2.8.20.)

Slika 10. Plava laguna, izvedba opere

URL: <https://www.tvovermind.com/fifth-element-diva-song-literally-impossible-sing-now/>
(pristupljeno: 2.8.20.)